

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ____ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» за
магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»
на тему: «Місцеві бюджети в економічній системі держави»

Виконавець:

студент факультету фінансів і банківської
справи

Жадовець Альбіна Павлівна

/підпис/

Науковий керівник:

Доктор економічних наук, професор

Волохова Ірина Семенівна

/підпис/

Одеса - 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	
1.1. Економічна сутність місцевих бюджетів.....	5
1.2. Місцеві бюджети як основа самостійності місцевого самоврядування.....	19
1.3. Значення місцевих бюджетів в економіці.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ	
2.1. Особливості та проблеми формування дохідної частини місцевих бюджетів.....	34
2.2. Діагностика стану та структури видатків місцевих бюджетів.....	43
2.3. Тенденції розвитку міжбюджетних відносин в Україні.....	52
РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ	
3.1 Зарубіжний досвід реформування місцевих бюджетів та можливості його застосування в Україні.....	60
3.2. Шляхи оптимізації формування дохідної частини місцевих бюджетів.....	Ошибка! Закладка не определена.
3.3. Напрями підвищення ефективності витрачання коштів місцевих бюджетів України.....	Ошибка! Закладка не определена.
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67

ВСТУП

Розвиток місцевих фінансів, важливою складовою яких є місцеві бюджети - основна умова належного функціонування держави. Це ефективний засіб впливу на соціально-економічний розвиток суспільства, зокрема адміністративно-територіальних одиниць. Особлива роль відводиться місцевим бюджетам у соціально-економічному розвитку об'єднаних територіальних громад, адже з місцевих бюджетів здійснюється фінансування видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення, закладів освіти, культури, охорони здоров'я населення, засобів масової інформації; також фінансуються різноманітні молодіжні програми. Нездатність держави забезпечувати соціальні гарантії є причиною неминучого занепаду суспільства.

В процесі реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади функціонування місцевих бюджетів повинно бути спрямоване на активізацію внутрішнього потенціалу, застосування механізмів нарощення доходної бази, забезпечення оптимального використання ресурсів громади та її стабільного економічного розвитку. Особливої актуальності зазначені питання набувають у зв'язку з реалізацією першого етапу адміністративно-територіальної реформи, внесенням змін до бюджетно-податкового законодавства та реалізацією низки секторальних реформ. Зазначені зміни провокують ризики, вирішення яких вперше є завданням органів місцевого самоврядування.

Проблемам виконання місцевих бюджетів присвячені праці сучасних українських вчених: О.О. Сунцової, П.К. Бечко, Є.О. Балацького, К. Деві, А.О.

Єпіфанова, О.П. Кириленко, О.Д. Василика, В.І. Щербакової, Н.В. Чорної та ін. Належне місце в аналізі цих проблем займають роботи зарубіжних вчених: Г.Б. Поляка, А.А. Айвазова, А.В. Белова, Б.Д. Кима, Н. Шоймена, М. Аптона, Є. Пелінеску.

Поряд з цим у вітчизняній науковій літературі недостатньо дослідженими є проблеми, пов'язані з розвитком місцевих бюджетів в умовах системних трансформацій у економіці та державному управлінні з урахуванням фінансової децентралізації та зміни ролі органів місцевого самоврядування у забезпеченні соціально-економічного розвитку громади, серед яких: створення фінансово спроможних життєздатних територіальних громад, імплементація на місцевому рівні інструментарію управління фінансовими й економічними процесами тощо. Проблема розвитку бюджетів об'єднаних територіальних громад (ОТГ) вимагає системного дослідження. Існуючі виклики, пов'язані з процесом децентралізації та трансформацією фінансової системи, зумовлюють потребу визначення ролі місцевих бюджетів у реалізації стратегічних цілей реформування.

Виходячи з вищеописаного постає нагальна потреба у поглибленому дослідженні процесу виконання місцевих бюджетів, вивченні теоретичних засад цього процесу, аналізі показників виконання місцевих бюджетів, вивченні іноземного досвіду.

Метою роботи є науково-теоретичне обґрунтування теоретичних засад формування та використання місцевих бюджетів, а також розробка шляхів їх вдосконалення в контексті економічного зростання. Вказана мета обумовлює вирішення таких завдань:

- розкрити соціально-економічну сутність місцевих бюджетів;
- обґрунтувати змістовність самоврядування як основи функціонування місцевих бюджетів;

- окреслити проблематику та проаналізувати практику формування доходів місцевих бюджетів;
- провести моніторинг видатків місцевих бюджетів;
- визначити основні тенденції розвитку міжбюджетних відносин;
- імплементувати зарубіжний досвід реформування місцевих бюджетів у бюджетну практику в Україні;
- розробити пропозиції щодо розвитку децентралізації як чинника сталого економічного розвитку регіонів;

Об'єктом дослідження є процес забезпечення фінансовими ресурсами місцевих бюджетів та їх використання в економічній системі. Предметом дослідження є економічні відносини з приводу формування, розподілу та використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів. Інформаційну базу дослідження складають законодавчі та нормативно-правові акти з питань фінансів, бюджету, оподаткування; звітні дані Міністерства фінансів України і Державного казначейства України; статистичні матеріали Державного комітету статистики України; аналітичні матеріали групи фіскального аналізу при Комітеті Верховної Ради України з питань бюджету; матеріали, опубліковані в рамках Програми сприяння парламенту України.

Для виконання поставлених задач використовувалися діалектичний, емпіричний та логічний методи наукового пізнання при дослідженні сутності місцевих бюджетів, статистичні методи для здійснення моніторингу та виявлення основних тенденцій розвитку місцевих бюджетів, зокрема: методи динамічних порівнянь та графічного зображення кількісних величин, групування та математичного моделювання.

ВИСНОВКИ

На основі дослідження економічної сутності місцевих бюджетів можна стверджувати, що категорія «місцеві бюджети» відображає фонди фінансових ресурсів, призначені для реалізації завдань і функцій, як власних так і делегованих, що покладаються на органи місцевого самоврядування.

Місцевий бюджет виступає важливим інструментом регулювання і стимулювання економічних відносин, а також підвищення ефективності виробництва. Важливе значення при цьому має соціальна спрямованість бюджетних коштів.

В Україні місцевим бюджетам належить важлива роль у забезпеченні конституційних гарантій, вирішенні соціальних проблем, підвищенні рівня добробуту населення. Запровадження нової моделі фінансового забезпечення місцевих бюджетів полягає у розширенні прав місцевих органів влади, джерел їх формування, наданні їм повної бюджетної самостійності та створення реального підґрунтя для виконання своїх повноважень.

Доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок надходжень від сплати фізичними і юридичними особами податків, зборів та інших обов'язкових платежів, надходжень з інших джерел, встановлених законодавством України. Видатки місцевих бюджетів включають бюджетні призначення, встановлені рішенням про місцевий бюджет, на конкретні цілі, пов'язані з реалізацією програм та заходів, перелік яких визначено Бюджетним кодексом України.

Згідно Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» бюджет місцевого самоврядування – план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування. Із змісту норми Закону можна зробити висновок про те, що в ній практично

ототожнюються поняття «бюджет місцевого самоврядування» та «місцевий бюджет».

Соціально-економічні і політичні трансформації, які розпочались в Україні з проголошенням незалежності, сприяли активізації процесу демократизації суспільства та держави. У результаті даних перетворень було почато розбудову європейської моделі місцевого самоврядування, яка є інструментом розв'язання локальних проблем, надання суспільних благ та послуг, реалізації інтересів територіальних громад. Місцеве самоврядування виступає основним принципом, що забезпечує зв'язок громадян з державою та гарантує можливість їх участі в державному управлінні.

У результаті аналізу особливостей формування доходів місцевих бюджетів виявлено, що в Україні гостро постає проблема з високим рівнем концентрації бюджетних ресурсів на центральному рівні. Процеси фінансово-бюджетної децентралізації хоча й набули незворотного характеру, але не мають системності і все ще не сприяють стимулюванню місцевих органів до пошуку джерел активізації власних економічних ресурсів.

На основі проведеного аналізу структури та тенденцій формування видатків місцевих бюджетів можна зробити висновок про зростання ролі місцевих бюджетів у бюджетній системі України, яке обумовлюється підвищенням ефективності процесу надання суспільних послуг, що гарантуються державою, завдяки наближеності до безпосереднього споживача таких послуг.

Аналіз даних щодо розподілу видатків місцевих бюджетів показав, що найвагомішу їх частку становить саме фінансування заходів соціальної сфери, з чого можемо зробити висновок про важливу соціальну роль місцевих бюджетів. Однак висока частка соціальних видатків в структурі місцевих бюджетів на практиці не забезпечує належний рівень якості послуг для населення. Багаторічне

гальмування реформ у соціальній сфері призводить до неефективного використання значної частки бюджетних ресурсів.

Динаміка видатків місцевих бюджетів у розрізі функціональної класифікації засвідчує стійку тенденцію до зростання. Однак, що стосується структурних співвідношень, то лише частка видатків на соціальний захист підвищується, інші ж видатки соціально-культурного спрямування характеризуються суперечливими тенденціями щодо зміни їх частки. Це пояснюється тим, що на початкових етапах процесу децентралізації місцеві бюджети перебувають в істотній залежності від рішень, прийнятих на центральному рівні, а часті зміни у законодавстві, існування колізій та можливостей двоякого трактування тих чи інших законодавчих нововведень породжують невизначеність у діях місцевої влади.

Аналіз міжбюджетних трансфертів свідчить про те, що місцеві бюджети в Україні нині формуються переважно не за рахунок власних та закріплених джерел надходжень, а за рахунок міжбюджетних трансфертів із бюджетів вищого рівня – частка трансфертів у структурі ресурсу місцевих бюджетів становить близько 55%. Тобто управління використанням бюджетних ресурсів фактично здійснюється із центру, що суперечить загальним засадам Європейської хартії місцевого самоврядування.

Наразі в Україні відбувається процес децентралізації бюджетної системи. Головна проблема реформи – відсутність єдиного центру ухвалення рішень. Найважливішим є проведення бюджетної децентралізації, яке повинно зменшити роль держави у фінансовому забезпеченні розвитку громад та регіонів із паралельним створенням можливостей для зміцнення автономності місцевих бюджетів.

Оскільки місцеві податки та збори в Україні становлять найбільшу частку у структурі доходів місцевих бюджетів і є одним із важливих економічних інструментів державного регулювання, їх реформування повинно здійснюватися

для максимізації та стабілізації доходів місцевих бюджетів, урахування інтересів підприємства, регулювання дій ринкових механізмів та реалізації соціально справедливої фіскальної політики.

Для вдосконалення системи місцевих податків і зборів необхідно:

1) розширити в адекватних межах (ураховуючи реальні можливості, місцеві умови, отриманий досвід, у т. ч. історичний) кількість місцевих податків та зборів, а також повноваження місцевих рад щодо їх установаження і справляння;

2) закріпити обов'язковий перелік місцевих податків та зборів, що буде запроваджуватися на всій території України та в кожній територіальній громаді.

3) основу місцевого оподаткування мають становити майнові податки: податок на транспортні засоби і податок на майно. Необхідно надати податку на прибуток підприємств статусу місцевого, саме тоді вони будуть відігравати істотну роль у формуванні доходної частини бюджетів місцевого самоврядування. Нарощення податкових надходжень до бюджету може відбуватися також через зростання динаміки фінансово-господарського обороту за рахунок створення соціально-економічної інфраструктури в окремих територіально-адміністративних одиницях;

4) у період адміністративної реформи, яка проводиться в Україні, потрібно забезпечити реалізацію основних принципів бюджетної і податкової політики, спрямованої на створення міцної фінансової бази як однієї з найважливіших передумов зміцнення й розвитку держави та зростання її міжнародного авторитету;

5) виробити стабільну законодавчу базу місцевого оподаткування для зростання податкових надходжень до міських бюджетів за рахунок удосконалення системи оподаткування, у тому числі запровадження науково обґрунтованих, перевірених на практиці місцевих податків і зборів, перелік податкових пільг, які б не тільки забезпечували оптимальні фінансові надходження, а й були б стимулом

для розвитку підприємництва та виробництва, підвищення добробуту населення, активного пошуку ефективних методів та форм вирішення завдань соціально-економічного розвитку;

б) вдосконалити структуру податкових органів та забезпечити отримання їх фахівцями відповідної кваліфікації шляхом створення дієвої системи підготовки й підвищення кваліфікації кадрів, ураховуючи працівників органів місцевого самоврядування, що пов'язані зі справлянням місцевих податків і зборів.

Розмежувати на законодавчому рівні сфери діяльності і взаємодії органів державної податкової служби та органів місцевого самоврядування, у тому числі у забезпеченні стягнення місцевих податків і зборів, за рахунок внесення певних змін та доповнень до законів України «Про місцеве самоврядування», «Про державну податкову службу» чи інших нормативно-правових актів, що регулюють відповідні питання;

7) посилити роботу із зростання правової культури населення, пов'язану з роз'ясненням податкового законодавства, значимості своєчасної та повної сплати податків, а також можливої відповідальності в разі ухилення від їх сплати;

8) підвищити державний контроль над дотриманням чинного законодавства у сфері оподаткування, адміністрування місцевих податків та зборів, а також над забезпеченням прав фізичних і юридичних осіб, свобод і конституційних прав кожного громадянина.

Процес управління бюджетними видатками на місцевому рівні потребує оптимізації видаткової частини місцевих бюджетів з врахуванням забезпечення покращення якості діяльності систем охорони здоров'я, освіти та реформи житлово-комунального господарства.

Удосконалення механізму управління видатками місцевих бюджетів полягає у:

- вдосконаленні бюджетної класифікації з врахуванням застосування програмно-цільового методу управління ресурсами відповідного місцевого бюджету;
- конкретизації повноважень щодо видатків за галузями бюджетної сфери та належного розподілу між ними;
- посиленні контролю за використанням бюджетних коштів, шляхом збільшення контрольних заходів та більш ретельних перевірок відповідних місцевих бюджетів;
- збільшенні розміри штрафних санкцій за вчинення правопорушень органами, які беруть участь у процесі формування і виконання місцевих бюджетів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейків Т.Я. Формування місцевих бюджетів: соціальноекономічний аспект. Науковий вісник херсонського державного університету. 2015. вип. 10. С. 93–96.
2. Бак Н. А. Місцеве оподаткування в Україні : стан і перспективи посилення дієвості// Економіка: Реалії часу. –№1(29).–Одеса, 2017. –с. 12-26
3. Батажок С.Г. Доходи місцевих бюджетів як основа фінансової незалежності органів місцевого самоврядування / С.Г. Батажок // Формування ринкових відносин в Україні. – 2016. – № 2 (177). – С. 86-91.
4. Безбородова Т.В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану // Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 1 (11) - 2014. – С. 1-7
5. Боровик П. М. Проблеми бюджетного планування в Україні / П. М. Боровик, О. А. Скрипник. // Уманський національний університет садівництва. – 2014.
6. Бюджет-2018: розвиток за інерцією: експрес- аналіз. Центр економічної стратегії : веб-сайт. URL: https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2018/01/budget-2018_flash.pdf.
7. Бюджети об'єднаних громад кожної області за 2018 рік. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10674>
8. Бюджетна децентралізація: як реформа зробилася багатшим [Електронний ресурс] / О. Мельничук//Блоги 2017. — Режим доступу: <http://vlada.com/blogs/1224/52004>
9. Бюджетний кодекс України / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2012. – 103 с.
10. Василик, О. Д. Теоретичні основи побудови бюджетного механізму / О. Д. Василик // Фінанси України.- 2008. - №11. – 388 с.

11. Веб_портал Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/>
12. Вишневецький В.П. Використання податково-бюджетних інструментів розвитку соціальної сфери регіонів в умовах неоіндустріалізації / В.П. Вишневецький, В.Д. Чекіна, О.В. Вієцька // Економіка промисловості. – 2016. –№ 3. – С. 116–138.
13. Гайдукович Д. С. Фінансове посередництво та його вплив на розвиток фінансового ринку [Електронний ресурс] / Д. С. Гайдукович // Економічний простір. - 2014. - № 84. - С. 122-129. -Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/есpros_2014_84_14.
14. Гайка О. Р. Проблеми правового регулювання набрання чинності рішення про місцевий бюджет. Держава і право. Серія «Юридичні та політичні науки». 2013. Вип. 59. С. 318–324.
15. Галкін В.М. Досвід місцевого самоврядування розвинутих країн та можливість застосування його в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
16. Гапонюк, М. А. Місцеві фінанси: Навч.-метод. посібник для самоств. вивч. дисц. / М. А. Гапонюк, В. П. Яцюта, А. Є. Буряченко, А. А. Славкова. - К.: КНЕУ, 2013. - 184 с.
17. Глуха Г. Політика коригування доходів та її вплив на економічне зростання держави. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. 2014. Вип. 1. С. 131–135.
18. Гнатовська А. І. Визначення поняття «місцевий бюджет» як об'єкта міжбюджетних відносин. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2012. Вип. 1. С. 142–150.
19. Гончарук Я. Методологія визначення фінансової стійкості регіону / Я. Гончарук, І. Жук // Ринок цінних паперів України. -2012. -№3-4. –С.9-12.

20. ГРОМАДНА реформа: що дала децентралізація/Економічна правда.
— 2017 [Електронний ресурс]. —Режим доступу:
<http://www.epravda.com.ua/columns/2017/0804/627740>
21. Гургула Т.В. Фінансове забезпечення спроможності територіальних громад: проблеми та шляхи їх вирішення / Т.В. Гургула // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2017. –Випуск 1 (7). – С. 132-136.
22. Дейнека О. Теоретичні аспекти дослідження впливу державних видатків на економічне зростання. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2014. Вип. 38. С. 105–115.
23. Дем'яненко М.Я., Лузан Ю.Я. та ін. Фінансовий словник-довідник/ за редакцією Дем'яненка М.Я. – К.: ІАЕУААН, 2005. – 507 с.
24. Дем'янчук О.І. Особливості формування доходів місцевих бюджетів України в умовах бюджетно-податкових змін / О.І. Дем'янчук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка». - 2016 р. - Випуск 1(29). –С. 95-99.
25. Державне фінансове регулювання економічних перетворень / І.Я. Чугунов, А.В. Павелко, Т.В. Канєва та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі. Київ: Київ. нац. торг._
26. Деркач М. І. Аналіз наслідків трансформації Бюджетного кодексу України для місцевих фінансів / М. І. Деркач, М. В. Литвин // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – №1(11). – С. 22–28.
27. Деркач М. І. Сучасна державна політика у сфері подолання статичного і динамічного дисбалансів місцевих бюджетів / М. І. Деркач // Фінанси України. – 2011. – № 4. – С. 55–64.
28. Дехтяр Н., Боярко І., Дейнеко О. Оцінка впливу зміни обсягу державних видатків на економічне зростання країн-членів Європейського союзу

України. Вісник Української академії банківської справи. 2013. № 1 (34). С. 121–125.

29. Децентралізація на паузі, або чому уряд та парламент імітують реформу? [Електронний ресурс] /О. Сас // AgroPolit.com — 2017. — Режим доступу:<http://agropolit.com/spetsproekty/247> екон. ун_т, 2015. 376 с.

30. Динаміка податкового боргу. Державна фіскальна служба України : веб-сайт. URL <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/dinamika-podatkovogoborg>.

31. Економічна статистика. Економічна діяльність. Діяльність підприємств. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.

32. Єфремова І. І. Місцеві бюджети та бюджети місцевого самоврядування: проблеми правового визначення. Форум права. 2009. № 1. С. 157–161.

33. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р., № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

34. Закон України від 5 лютого 2015 року № 157_VIII "Про добровільне об'єднання територіальних громад" // База даних "Законодавство України" / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157_19

35. Звіт Рахункової палати України за 2018 рік. URL: <http://www.acrada.gov.ua/doccatalog/document/16760161/ZVIT%20RP%202018.pdf> (дата звернення: 13.08.2019).

36. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін. ; НАН. України. К., 2015. 336 с.

37. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні: анал. доп. / Біла С.О. та ін.; за ред. С.О. Білої. —К.: НІСД, 2011.— 80 с.

38. Казюк Я.М. До проблеми зміцнення ресурсної бази місцевих бюджетів в Україні / Я.М. Казюк // Наукові праці Чорноморського д-го універ.ім. Петра Могили. – Серія: “Державне управління”. – 2012. – Т. 202, Вип. 190. – С. 164–169.
39. Карамушка Л. І. Місцевий бюджет як фінансова основа розвитку територіальних громад. Економічний вісник університету. 2014. Вип. 23 (1). С. 206–210.
40. Кириленко О. П. Місцеві бюджети України (Історія, теорія, практика). Київ : НІОС, 2008. 384 с.
41. Козарезенко Л.В. Місцеві бюджети: можливості регулювання розвитку людського потенціалу. Фінанси України. — 2016. — № 4. — С. 70—71.
42. Коломицев А. О. Сталий розвиток економіки як умова подальшого зростання / А. О. Коломицев. // Institutional Repository National Mining University of Ukraine. – 2014. – С. 125–127.
43. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року / НБУ. – 2015.
44. Кравців В.С., Сторонянська І.З., Жук П.В. Реформування територіальної основи місцевого самоврядування в контексті його фінансової спроможності. Економіка України. 2017. № 1. С. 41—51.
45. Крисоватий А.І. Сутність та концептуальні основи формування податкової політики в умовах євроінтеграційних процесів / А.І. Крисоватий // Економіка України. – 2016. – № 1. – С. 35–51.
46. Кульчицький М.і. Міжбюджетні відносини в економічній системі України: дис. ... док. екон. наук. Львів, 2016. 475 с.
47. Лисяк Л. В. Міжбюджетні трансферти як інструмент забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів / Лисяк Л. В., Дяченко М. К. // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2015. – № 2 (14). – С. 55–59.

48. Лисяк Л.В. Напрями вдосконалення бюджетної політики України в умовах децентралізації / Л.В. Лисяк, Т.В. Сальникова // Науковий погляд: економіка та управління. – 2017. – № 2 (58). – С. 42-56.

49. Луніна І.О. Декларації та реалії бюджетної децентралізації

[Електронний ресурс] /І.О. Луніна, Д.М. Серебрянська // Дзеркалотижня. –2015. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/finances/deklaraciyi-ta-realiyibyudzhethnoyidecentralizaciyi-aboyakimi-naspravdi-ye-finansovipovnovazhennyamiscevoyi-vladi-.html>

50. Луніна І.О. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів : монографія / І.О. Луніна, О.П. Кириленко, А.В. Лучка, Н.Б. Фролова, Ю.Д. Судникова, О.О. Руденко. – К., Ін-т економіки та прогнозування НАН України 2010. – 319 с.

51. Манойленко О.В. Теоретичні аспекти визначення стійкості соціально-економічних систем [Електронний ресурс] / О.В. Манойленко, О.В. Сиром'ятникова // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2015. – № 12. – Режим доступу: www.business-inform.net.

52. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/mainmonitoring>

53. Набатова Ю.О., Ус Т.В. Формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів // Ефективна економіка. [Електронний ресурс] –Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4100>

54. Опарін В.М., Пйонтко Н.Б. Державний фонд ре(гіонального розвитку в системі фінансового вирівню(вання. Фінанси України. — 2017. — № 7. — С. 29.

55. Особливості формування бюджетів об'єднаних територіальних громад [Електронний ресурс] / Децентралізація дає можливості. — 2017. — Режим доступу:<http://decentralization.gov.ua/news/3958>

56. Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D1%80>.

57. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

58. Павлюк К.В., Павлюк С.М. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави / К.В. Павлюк, С.М. Павлюк // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2010. – вип. 17. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/02.pdf.

59. Пальчук В. Місцеві бюджети в умовах фінансової децентралізації [Електронний ресурс] / В. Пальчук // Україна: події, факти, коментарі. — 2017. — № 6. — Режим доступу: <http://ubuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr6.pdf>

60. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України: Навч. посібн. – К.: Знання-Прес, 2006. – С. 383.

61. Письменний В.В. Дотації у забезпеченні фінансового потенціалу територій / В. Письменний // Світ фінансів. – 2018. – № 1. – С. 70–81.

62. Письменний В.В. Нові можливості органів місцевого самоврядування у формуванні бюджетних доходів // Розвиток регіонів та громад в умовах адміністративно-територіальної реформи: перспективи та загрози: міжнародна наук.- практ. конференція, м. Тернопіль – Вишнівець. – Тернопіль: Вид-во «Крок». – 2015. – С. 234–237.

63. Плюс 14,5 млрд грн: перші результати фінансової децентралізації у 2017 році [Електронний ресурс] / Центр громадського моніторингу та контролю. — 2017 — Режим доступу: <http://naglyad.org/uk/2017/05/19/plyus>

64. Податковий кодекс України від 03 лютого 2013 р. № 2755-17. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

65. Про бюджетну класифікацію : наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. № 11 (із змінами і доп.) [Електронний ресурс] //Офіційний сайт Міністерства фінансів України – Режим доступу : [http:// www.minfin.gov.ua](http://www.minfin.gov.ua).

66. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин : Закон України від 28 грудня 2014 року № 79-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.

67. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII. – [Електронний ресурс]. –Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

68. Про засади державної регіональної політики від 5 лютого 2015 № 156VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.Про здійснення державних закупівель : Закон України від 10 квітня 2014 р. № 1197-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1197-18](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1197-18).

69. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 червня 1997 р. № 280/97-ВР [Електроннийресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

70. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.

71. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів від 1квітня 2014 р. № 333-р. – [Електронний ресурс]. –Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

72. Про схвалення Концепції створення інтегрованої інформаційноаналітичної системи «Прозорий бюджет» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.02.2016 р. № 92-р [Електронний ресурс] //

73. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні: наукова доповідь / за ред. д-ра екон. наук І.О. Луніної; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2016. – 70 с.

74. Сергієнко Н.В. Програмно-цільовий метод і проблематика його впровадження в бюджетний процес місцевих бюджетів/ Н.В.Сергієнко. // Державне будівництво. - 2013. - № 2.

75. Соколова О.М. Теоретичні засади фінансової децентралізації в умовах реформування системи державного управління / О.М. Соколова, А.В. Ковальчук // Вісник НАДУ при Президентіві України (Серія «Державне управління»). – 2016. – № 4. – С. 117-124.

76. Ставерська Т. О., Шевчук І.Л. Реформування міжбюджетних відносин в Україні // ScienceRise. -2015. -№ 6(3). -С. 29-34. [Електронний ресурс] -Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/text_2015_6%283%29__7

77. Станкус Т. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів / Т. Станкус. — Х. : Фактор, 2017. — 128с.

78. Степура В.В. Світовий досвід фінансового планування / В.В. Степура // Часопис економічних реформ. – 2012. –№1. – С.9-12.

79. Таран В. Переваги та ризики впровадження середньострокового бюджетного планування [Електронний ресурс] / В.В. Таран // Укрінформ. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://https://www.ukrinform.ua/rubriceseconomy/2203013-perevagi-ta-riziki-vprovadzenna-serednostrokovogo-budzetnogoplanuvanna.html>

80. Фінансова децентралізація, або що робити з грошима [Електронний ресурс] / А. Герус // Децентралізація влади. — 2016. — Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/2045>

81. Хотенко О. Податкові джерела доходів місцевих бюджетів
[Електронний ресурс] /О. Хотенко, О. Смірнова // Веб-сайт ГО “Інститут податкових реформ”, 2017. – Режим доступу : <http://ngoipr.org.ua/blog/podatkovidzhereladohodiv-mistsevyh-byudzhativ/>
82. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник / Ю.С. Цал-Цалко – К.: ЦУЛ, 2008 – 566 с.
83. Ціна держави : веб-сайт. URL <http://cost.ua/budget/expenditure/elements> (дата звернення: 13.08.2019).
84. Чекіна В.Д. Податково-бюджетні інструменти розвитку соціальної сфери України в умовах децентралізації: аналіз та пропозиції щодо їх удосконалення / В.Д. Чекіна // Фінанси України. – 2017. – № 3. – С. 51–69.
85. Чорній. Л. І. Регіональні програми розвитку малого і середнього підприємництва: структура, пріоритети, фінансування. –К.: Центр громадської експертизи, Центр міжнародного приватного підприємництва, 2015. –24 с.
86. Чугунов О. І. Бюджети місцевого самоврядування як інструмент соціально-економічного розвитку територій. Економічний вісник університету. 2014. Вип. 23 (1). С. 261–266.
87. Швець В.Я. Концептуальні підходи до вдосконалення системи міжбюджетних відносин / В.Я. Швець // Фінанси України. - 2016.- №3. - С. 23-31.
88. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: підруч. / О.О. Шеремет. – К., 2009. – 196 с.
89. Шклярчук С.Г. Основні проблеми і напрями розвитку фінансової системи/С.Г. Шклярчук //Вісник. КІБТ. – 2015. – № 1. – с. 13-18
90. Щербань О.Д. Напрями удосконалення формування доходів місцевих бюджетів / О.Д. Щербань // Вісник економіки транспорту і промисловості – 2016. – С. 74–79.

91. Що таке міжбюджетні трансферти місцевим бюджетам / Г. Маркович//
Бизнес Цензор. — 2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу:
http://biz,censor.net.ua / columns/ 3031398/ scho_take_mjbyudjet